

BESLUT

2020-02-03

Dnr: 19/02859,
2941 och 3004**SAKEN**

Hårt arbete – Kova työ: Del 1 – 3, SVT2, 2019-09-04, 09-11, 09-18, program om sverigefinländare; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Programmen frias. De strider inte mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

PROGRAMMEN

Hårt arbete – Kova työ var en dokumentärserie i tre delar om finländare som kom till Sverige mellan åren 1950 och 1970. Första avsnittet påannonserades med att det sades att det var andra säsongen av dokumentärserien. Varje avsnitt introducerades med svartvita arkivbilder på bland annat förvärvsarbetare och en sång på finska som bland annat handlade om att åka till Sverige från Finland för att arbeta. I serien medverkade sammanlagt nio sverigefinländare som berättade om personliga upplevelser om bland annat alkoholmissbruk, utanförskap, fängelsevistelse, föräldraskap, kärlek, dans, fotboll och körsång.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anser sammanfattningsvis att programserien generaliserade och befäste fördomar om sverigefinländare som bland annat alkoholister och våldverkare. I dokumentärserien fick nio misslyckade finländare med missbruksproblematik eller som levt med nära anhöriga med missbruksproblematik representera en hel folkgrupp på ca 700 000 personer. Dokumentärens namn antydde att den skulle handla om livet med hårt arbete men i stället fick tittarna uppfattningen att de medverkande var socialbidragstagare, sjuka eller arbetslösa. Alkoholen har knappast varit den mest framträdande fritidssysslan för flertalet sverigefinländare och frågan är om liknande program skulle ha sänts om en annan folkgrupp. Programmen gav en

ensidig och missvisande bild av sverigefinländare vilket var diskriminerande och kränkande.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att programmen överensstämmer med bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft och anför i huvudsak följande.

Dokumentärserien *Hårt arbete – Kova työ* handlade om några av de som kom till Sverige från Finland under 1950–1970-talen. I första säsongen, som sändes i SVT under hösten 2018, låg fokus på arbetslivet. I de aktuella programmen, som utgör seriens andra säsong, ligger fokus i stället på livet utanför arbetet.

Programmets syfte är inte att ge en komplett bild av alla som har invandrat till Sverige från Finland utan att ge utrymme åt originella, personliga berättelser.

Hårt arbete – Kova työ är en av flera dokumentära serier som skildrar sverigefinländares liv och utgör bara en liten del av SVT:s stora utbud på finska. Programformen, där de medverkande själva ser tillbaka på sina liv och med egna ord berättar om sina upplevelser, är densamma i båda säsongerna och etablerad hos tittarna. De som berättar är tillfälliga medverkande som enligt granskningsnämndens tydliga praxis har en vidsträckt yttrandefrihet och alla har valts ut för att berätta just sina egna historier, inte för att representera några andra än sig själva.

Hårt arbete – Kova työ innehöll en mångfald av historier, från mannen som sov under Slussen till kvinnan som spelade fotboll i svenska landslaget. Flera medverkande berättade om fördomar de mött, ett annat återkommande tema var ensamhet. Som en del av sina berättelser reflekterade de medverkande ofta över varför deras liv har blivit som de blivit. I vissa fall gjordes då generaliserande uttalanden utifrån de egna upplevelserna, såsom ”Han var som andra finska män. Han söp ibland.” och ”Bland finnarna fanns det alltid en flaska som gick runt”. Formen för programmet och sammanhangen när dessa generaliseringar uttalades gör det dock tydligt för tittaren att de inte är menade som beskrivningar av en folkgrupp utan var personliga uttryck om egna upplevelser och åsyftade specifika situationer och minnen.

SVT beklagar djupt att flera anmälare har uppfattat innehållet i programserien som, från SVT:s sida, en grov generalisering gällande alla som kommit till Sverige från Finland. I programserien var det dock tydligt att de historier som berättas är de intervjuades egna och att det är individuella levnadsberättelser från en speciell tidsperiod. SVT kan därför inte se att vare sig enskilda formuleringar eller serien som helhet skulle vara uppenbart kränkande för människor med finskt ursprung.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet).

Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot bland annat människor med viss etnicitet.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Anmälarna har kritiserat dokumentärserien för att ge en generaliserande bild av sverigefinländare som bland annat alkoholister och våldsvärkare. Enligt nämndens mening hade programserien vunnit i tydlighet på en inledning av vilken det närmare framgick att serien porträtterade enskilda livsöden och att programmen inte gav anspråk på att ge en generell bild av sverigefinländare. Detta framstår som än mer angeläget i ljuset av att programseriens titel gav intrycket att serien skulle fokusera på arbetslivet, medan serien i nu aktuella delar i stället till övervägande del skildrade privata problem i form av bland annat alkoholmissbruk. Granskningsnämnden har förståelse för att programmen kunde uppfattas ge en fördomsfull bild av sverigefinländare. Programmen var dock enligt nämndens mening inte uppenbart kränkande och strider därför inte mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft. I den bedömningen har nämnden beaktat den dokumentära programformen som byggde på de medverkandes egna personliga berättelser. Vad anmälarna i övrigt anfört medför inte heller att serien strider mot de bestämmelser som gäller för sändningarna.

Detta beslut har fattats av Malin Bonthron, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Kristina Åberg efter föredragning av Cecilia Smitt Meyer.

På granskningsnämndens vägnar

Malin Bonthron

Cecilia Smitt Meyer